

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નંબર ૪૩૫/૨૦૨૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ નિખિલ એસ. કરીલ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.

=====

મેસર્સ એચ. કે. ઇન્ફ્રાકોન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

મમલાતદાર અને એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી એમ. આઈ. હવા (૩૪૮)

અરજદાર(ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રીમતી નાસરીન એન. શેખ (૨૪૫૧)

સામાવાળા નંબર ૧ માટે એસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી નિકુંજ કાનારા

=====

કોરમ-માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિખિલ એસ. કરીલ

તારીખ-૨૪/૦૨/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧ અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ. આઈ. હવા સાથે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી નસરીન શેખ અને પ્રતિવાદી-રાજ્ય વતી વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી નિકુંજ કાનારાને સાંભળ્યા.

૨ આ અરજીના માધ્યમથી, અરજદારે નીચેની રાહત માંગી છે:-

“(૧) આદેશ અથવા પ્રમાણપત્ર અથવા અન્ય કોઈ રિટ અથવા આદેશની રિટ મહેરબાની કરીને જારી કરી શકાય છે, પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા જારી કરાયેલ ૨૬-૨૭/૧૧ ૨૦૨૪ ની નોટિસને રદ કરી શકાય છે

અને રદ કરી શકાય છે-મામલાતદાર અને એવોર્ડ તારીખ ૦૫/૦૧/૨૦૨૪ પ્રતિવાદી નંબર ૩ એમએસએમઈ કાઉન્સિલ દ્વારા જારી કરાયેલ જોડાણ એ છે, એમ. પી. ગેરકાયદેસર, અમાન્ય અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાનું છે;

(૨) અહીં અરજીની પેન્ડિંગ દરમિયાન, પ્રતિવાદી નંબર ૧-મામલાતદાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ જોડાણ ડી અને પ્રતિવાદી નંબર ૩ એમએસએમઈ કાઉન્સિલ, એમ. પી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ જોડાણ એ હોવાના સંદર્ભમાં ૨૬-૨૭/૧૧ ૨૦૨૪ની નોટિસની કામગીરી, અમલ અને અમલીકરણ પર મહેરબાની કરીને રોક લગાવી શકાય છે.

(૩) ઉપરોક્ત ફકરા (૨) ની શરતોમાં જાહેરાત વચગાળાની રાહત કૃપા કરીને આપી શકાય છે;

(૪) ન્યાયના હિતમાં આ માનનીય અદાલતને યોગ્ય અને યોગ્ય લાગે તેવા અન્ય આદેશો અથવા આદેશો કૃપા કરીને કરી શકાય છે.”

૩ આ અરજીના માધ્યમથી, અરજદાર-કંપની ગુજરાત લેન્ડ રેવન્યુ કોડની કલમ ૧૫૨ હેઠળ મામલાતદાર, મહેસાણા દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી ૨૭/૧૧/૨૦૨૪ તારીખની નોટિસને પડકારવા માંગે છે, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે અરજદારને ૯૨,૫૯,૬૧૦-સાથે રૂ.એવું જણાય છે કે અરજદાર પ્રતિવાદી નંબર ૩-એમએસએમઈ કાઉન્સિલ, મધ્ય પ્રદેશ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ૦૫/૦૧/૨૦૨૪ તારીખના આર્બિટ્રેશન એવોર્ડને પણ પડકાર આપે છે, જેમાં કાઉન્સિલે ઉપરોક્ત રકમ ૯૨,૫૯,૬૧૦-સાથે ૧૩,૬૨,૫૦૭-પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને વ્યાજ સાથે આપી છે.

૩.૧ અરજદારનો કેસ છે કે એમ. પી. પોલીસ હાઉસિંગ એન્ડ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન લિમિટેડ, જબલપુર દ્વારા ચોક્કસ બાંધકામ માટે ટેન્ડર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું અને જ્યારે, અંદાજિત કરારની કિંમત ૧૬ લાખ રૂપિયા હતી.અરજદારને ઉપરોક્ત ટેન્ડરના સંદર્ભમાં કામનો કરાર આપવામાં આવ્યો હતો અને જ્યારે અરજદારે પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને પેટા-ઠેકેદાર તરીકે નિયુક્ત કર્યો હતો, ત્યારે કેટલાક વિવાદો ઉભા થયા હતા જેના કારણે પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ એમએસએમઈ કાઉન્સિલ સમક્ષ અરજી દાખલ કરી હતી રૂ. ૯૨,૫૯,૬૧૦ વ્યાજ રૂ. ૧૩,૬૨,૬૬૦/ સાથે ની આઉટસ્ટેન્ડિંગ રકમ માટે .

૩.૨ એવું લાગે છે કે એમએસએમઈ કાઉન્સિલે મૂળરૂપે એમએસએમઈ એક્ટની કલમ ૧૮ (૨) હેઠળ સમાધાનની કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી અને જ્યારે સમાધાનની કાર્યવાહીમાં અરજદાર દ્વારા કોઈ સમાધાન પ્રસ્તાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો.આગળ એવું જણાય છે કે સમાધાનની કાર્યવાહીના પરિણામે સૌહાર્દપૂર્ણ સમાધાન ન થયું હોય, તે અરજદારનો કેસ છે કે એમએસએમઈ કાઉન્સિલે કોઈ પણ મધ્યસ્થીની કાર્યવાહી કર્યા વિના, કોઈપણ પ્રક્રિયાને અનુસર્યા વિના ચુકાદો પસાર કર્યો હતો.પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ ત્યારબાદ એમએસએમઈ કાઉન્સિલનો સંપર્ક કર્યો હતો, જેણે કલેક્ટર, ભોપાલને પત્ર લખીને જમીન મહેસૂલની બાકી રકમની વસૂલાત માટે કલેક્ટર, મહેસાણાની મદદ માંગી હતી અને જ્યારે કે, આ સંદર્ભમાં જ જમીન મહેસૂલ સંહિતાની કલમ ૧૫૨ હેઠળ ઉપર ઉલ્લેખિત નોટિસ મામલાતદાર, મહેસાણા (શહેર) દ્વારા અરજદારને પ્રશ્નમાં રકમ જમા કરવા માટે કહેવામાં આવી હતી, જે નિષ્ફળ જાય તો જમીન મહેસૂલની બાકી રકમની વસૂલાત માટે યોગ્ય કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવશે.

જ અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ. આઈ. હવા રજૂ કરશે કે પ્રશ્નમાંનો ચુકાદો કાયદાની નજરમાં અમાન્ય છે અને જ્યારે, આ સંબંધમાં, વિદ્વાન વકીલ ઝારખંડ ઊર્જા વિકાસ નિગમ લિમિટેડ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યના કેસમાં

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપશે, જેનો અહેવાલ ૨૦૨૧ (૧૯) એસસીસી ૨૦૬ માં આપવામાં આવ્યો હતો.

૪.૧ વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરશે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાધાન અને મધ્યસ્થતાના સંદર્ભમાં એમ. એસ. એમ. ઈ. ડી. અધિનિયમ હેઠળની પ્રક્રિયા સમજાવી છે અને જ્યારે, તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે સમાધાનની કાર્યવાહી નિષ્ફળ થવા પર, સુવિધા પરિષદે સમાધાનની નિષ્ફળતા નોંધવી જોઈએ અને મધ્યસ્થતા અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ ની જોગવાઈઓ અનુસાર મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે આગળ વધવું જોઈએ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કાઉન્સિલે, તાત્કાલિક કેસમાં, પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાનની કાર્યવાહી પર તરત જ ચુકાદો પસાર કરવામાં મોટી ભૂલ કરી હતી, જેના પરિણામે સમાધાન થયું ન હતું.

૪.૨ વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરશે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અનુસાર આ એવોર્ડ રદબાતલ છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જે એવોર્ડ રદબાતલ છે તેની જ્યાં પણ અને જ્યારે પણ તેને લાગુ કરવા અથવા તેના પર આધાર રાખવાની માંગ કરવામાં આવે ત્યારે, અમલના તબક્કે અને કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં પણ પૂછપરછ કરી શકાય છે. વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરશે કે પ્રશ્નમાં ચુકાદો રદબાતલ હોવાથી, આ અદાલત સમક્ષ કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં

પડકારવામાં આવે છે, જેમાં ચુકાદાને મહેસૂલ સત્તાવાળાઓ દ્વારા અમલમાં મૂકવાની માંગ કરવામાં આવે છે.વિદ્વાન વકીલ, તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, હિન્દુસ્તાન ટ્રિંક લિમિટેડ (એચઝેડએલ) વિરુદ્ધ અજમેર વિદ્યુત વિતરણ નિગમ લિમિટેડના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખશે, જેનો અહેવાલ ૨૦૧૮ (૧૭) એસસીસી ૮૨ માં આપવામાં આવ્યો હતો.વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરશે કે આ ચુકાદો રદબાતલ હોવાથી, આ અદાલત તેને રદ કરી શકે છે અને તેને રદ કરી શકે છે અને પરિણામે ગુજરાત જમીન મહેસૂલ સંહિતાની કલમ ૧૫૨ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી વિવાદિત નોટિસને રદ કરી શકે છે.

૫ વિદ્વાન વકીલ શ્રી હવા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સામે, પ્રતિવાદી-રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ. જી. પી. શ્રી નિકુંજ કનારા દ્વારા વર્તમાન અરજીનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

૫.૧ વિદ્વાન એ. જી. પી. રજૂઆત કરશે કે વર્તમાન અરજીને આ અદાલત દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં નહીં આવે કારણ કે આ અદાલતમાં રિટ પિટિશનને ધ્યાનમાં લેવા માટે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ હશે અને જ્યારે, તે આગળ રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદાર આ અદાલતને આ આધાર પર દખલ કરવાની વિનંતી કરી રહ્યો છે કે એમએસએમઈ કાઉન્સિલનો આદેશ રદબાતલ છે અને જ્યારે, આ અદાલતના હસ્તક્ષેપની માંગ કરીને, જ્યારે આ અદાલતના પ્રાદેશિક

અધિકારક્ષેત્રમાં કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ ઊભું થયું ન હતું, ત્યારે અરજદાર હકીકતમાં આ અદાલતને તે જ ભૂલ કરવા વિનંતી કરી રહ્યો છે જે એમએસએમઈ કાઉન્સિલ દ્વારા કરવામાં આવી હોવાનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે.

પ.૨ આ સંબંધમાં વિદ્વાન એ. જી. પી. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ (૨) પર આધાર રાખે છે, જેમાં વિદ્વાન એ. જી. પી. અનુસાર, ઉચ્ચ અદાલતને એવા પ્રદેશોના સંબંધમાં અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે, જેમાં કાર્યવાહીનું કારણ, સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે, ઊભું થયું છે.

પ.૩ વિદ્વાન એ. જી. પી. ૨૦૦૪ (૬) એસ. સી. સી. ૨૫૪માં નોંધાયેલા કુસુમ ઇન્ગોટ્સ એન્ડ એલોય્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખશે અને રજૂઆત કરશે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અન્ય બાબતોની સાથે કાયદો નક્કી કર્યો છે કે ઉચ્ચ અદાલત ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ત્યારે જ કરશે જ્યારે તેની પાસે જરૂરી પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર હોય અને કાર્યવાહીના કારણનો અમુક ભાગ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં ઊભો થયો હોય.

૫.૪ વિદ્વાન એ. જી. પી. રજૂઆત કરશે કે કાર્યવાહીનું કારણ આ અદાલતના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં ઊભું થયું નથી, તેથી, આ અદાલત વર્તમાન રિટ અરજીને ધ્યાનમાં લઈ શકશે નહીં.

૬ સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન સલાહકારોને સાંભળ્યા અને રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજોનો અભ્યાસ કર્યો.

૬.૧ આ અદાલતને, એવું જણાય છે કે પ્રાથમિક પ્રશ્ન એ હશે કે શું આ અદાલત પાસે વર્તમાન રિટ અરજીને ધ્યાનમાં લેવા માટે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર હશે અને જ્યારે, ઉપરોક્ત પ્રશ્નના જવાબના આધારે, ગુણદોષના મુદ્દા પર આ અદાલત દ્વારા કાર્યવાહી કરવામાં આવશે.

૬.૨ શરૂઆતમાં, આ અદાલત ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧૪નો સંદર્ભ આપવા માંગે છે, જે અન્ય બાબતોની સાથે જણાવે છે કે દરેક રાજ્ય માટે એક ઉચ્ચ ન્યાયાલય હશે. આગળ જતાં, કલમ ૨૨૬ (૨), જેના પર વિદ્વાન એ. જી. પી. દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તે અન્ય બાબતોની સાથે જણાવે છે કે રિટ, આદેશો અથવા નિર્દેશો જારી કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કોઈપણ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા કરી શકાય છે, જે પ્રદેશોના સંબંધમાં અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે છે, જેમાં કાર્યવાહીનું કારણ, સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે, ઊભું થયું છે. આ કલમ

વધુમાં સ્પષ્ટ કરે છે કે સરકાર અથવા સત્તામંડળો વગેરે હાઈકોર્ટના કાર્યક્ષેત્રમાં ન હોય તો પણ આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

૬.૩ આ તબક્કે, આ અદાલત **કુસુમ ઇન્ગોર્સ એન્ડ એલોયસ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત)** ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખવા માંગે છે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અન્ય બાબતોની સાથે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ (૨) ના સંબંધમાં 'કાર્યવાહીનું કારણ' શબ્દ સમજાવ્યો છે. નિર્ણયના ફક્ત નંબર ૬ અને ૧૦ વર્તમાન હેતુ માટે સુસંગત હોવાથી, લાભ માટે નીચે ટાંકવામાં આવ્યા છે:—

“૬ કાર્યવાહીનું કારણ દાવો કરવાનો અધિકાર સૂચવે છે. દાવો કરનાર પર આરોપ લગાવવા અને સાબિત કરવા માટે જે ભૌતિક તથ્યો અનિવાર્ય છે તે કાર્યવાહીનું કારણ બને છે. કાર્યવાહીનું કારણ કોઈ પણ કાયદામાં વ્યાખ્યાયિત નથી. જો કે, અન્ય બાબતોની સાથે તેનું ન્યાયિક અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે, જેનો અર્થ એ થાય છે કે દરેક હકીકત જે વાદીને સાબિત કરવા માટે જરૂરી હશે, જો તેને પાર કરવામાં આવે તો, કોર્ટના ચુકાદાના તેના અધિકારને ટેકો આપવા માટે. નકારાત્મક રીતે કહીએ તો, તેનો અર્થ એ થશે કે જે બધું, જો સાબિત ન થાય તો, પ્રતિવાદીને ચુકાદાનો તાત્કાલિક અધિકાર આપે છે, તે કાર્યવાહીના કારણનો ભાગ

હશે.તેનું મહત્વ કોઈપણ શંકાની બહાર છે.દરેક કાર્યવાહી માટે, કાર્યવાહીનું કારણ હોવું જોઈએ, જો નહીં, તો ફરિયાદ અથવા રિટ પિટિશન, જે પણ કેસ હોય, તેને ટૂંકમાં નકારી કાઢવામાં આવશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૧૦ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ની કલમ (૨) માં વપરાયેલી અભિવ્યક્તિઓને ધ્યાનમાં રાખીને, નિર્વિવાદપણે જો કાર્યવાહીના કારણનો એક નાનો ભાગ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે તો પણ, અદાલતને આ બાબતમાં અધિકારક્ષેત્ર હશે.””

૬.૪ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કાર્યવાહીના કારણની વિભાવનાને સમજાવતી વખતે, અન્ય બાબતોની સાથે નક્કી કર્યું છે કે કાર્યવાહીનું કારણ હોવું એ સૂચવે છે કે પક્ષને દાવો કરવાનો અધિકાર છે.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા અનુસાર, કાર્યવાહીના કારણનો અર્થ એ દરેક હકીકત હશે જે અદાલતમાંથી ચુકાદો મેળવવા માટે વાદીને સાબિત કરવા માટે જરૂરી હશે.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પણ આ ખ્યાલને નકારાત્મક રીતે સમજાવ્યો છે કે તે પ્રતિવાદીના દ્રષ્ટિકોણથી છે, જેમાં તે સમજાવવામાં આવ્યું છે કે કાર્યવાહીનું કારણ એ કોઈપણ હકીકત હશે, જે જો સાબિત ન થાય, તો પ્રતિવાદીને ચુકાદાનો તાત્કાલિક અધિકાર આપશે.વધુમાં, આ અદાલત માટે માનનીય

સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા અનુસાર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે, અરજદારે સાબિત કરવું પડશે કે કાર્યવાહીના કારણનો એક નાનો ભાગ પણ આ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં ઉપાર્જિત થયો હતો

૬.૫ હવે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, એવું જણાય છે કે ચુકાદો મેળવવા માટે અરજદારને જે હકીકત સાબિત કરવાની જરૂર પડશે તે એ છે કે એમએસએમઈ કાઉન્સિલ દ્વારા પસાર કરાયેલ એવોર્ડ રદબાતલ છે કે નહીં.તે હકીકત સાબિત થયા પછી જ અરજદાર ચુકાદાનો હકદાર રહેશે.તેનાથી વિપરીત, જો અરજદાર એ સાબિત કરવામાં સક્ષમ ન હોય કે એવોર્ડ રદબાતલ છે, તો પ્રતિવાદી તે પ્રતિવાદી નંબર ૨ છે તે તેની તરફેણમાં ચુકાદો મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.એમએસએમઈ કાઉન્સિલનો ઉલ્લેખ મધ્યપ્રદેશ માઈક્રો એન્ડ સ્મોલ એન્ટરપ્રાઈઝિસ ડેવલોપમેન્ટ કાઉન્સિલ તરીકે કરવામાં આવ્યો છે, જે અહીં પ્રતિવાદી નંબર ૩ છે, જે મધ્યપ્રદેશ રાજ્યમાં અને તેના માટે સ્થાપિત સત્તા છે.આગળ જતાં, એવું જણાય છે કે કરાર મધ્યપ્રદેશમાં આપવામાં આવ્યો હતો, અરજદારે પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને કરાર માટે પેટા-ઠેકેદાર તરીકે નિયુક્ત કર્યો હતો અને પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યમાં કામ હાથ ધર્યું હતું.પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યમાં કથિત રીતે કરવામાં આવેલા કાર્યને લઈને વિવાદ ઊભો થયો હતો અને પરિણામે પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા સૂક્ષ્મ અને લઘુ ઉદ્યોગ સુવિધા પરિષદ, મધ્ય પ્રદેશનો સંપર્ક કરવામાં

આવ્યો હતો.આમ, આ અદાલતને એવું જણાય છે કે સમગ્ર તથ્યો, જે અરજદારે સાબિત કરવા જરૂરી હશે, તે ગુજરાત રાજ્યના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રની બહાર થયા હતા, તેના બદલે તે સ્પષ્ટપણે દેખાશે કે કાર્યવાહીના કારણનો કોઈ ભાગ આ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં આ અદાલત માટે કોઈ રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે ઉપાર્જિત થયો નથી.

૬.૬ જ્યાં સુધી મામલાતદાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી નોટિસની વાત છે, ત્યારે મહેસાણાનો સંબંધ છે, જ્યારે કે તે સાચું છે કે તે આ અદાલતના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં સત્તાધિકારી દ્વારા જારી કરવામાં આવે છે, તેમ છતાં, નોટિસ પોતે જ વર્તમાન અરજદારને પૂર્વગ્રહ નહીં કરે.હકીકત એ છે કે નોટિસ એમએસએમઈ કાઉન્સિલ દ્વારા ચુકાદાને અમલમાં મૂકવા માંગે છે, તે ભૌતિક પાસું હશે અને જ્યાં સુધી કાઉન્સિલ દ્વારા ચુકાદામાં સક્ષમ અદાલત દ્વારા દખલ કરવામાં ન આવી હોય ત્યાં સુધી, મહેસૂલ સત્તાવાળાઓ સાથે કોઈ દોષ ન મળી શકે.આમ, એવું જણાય છે કે કુસુમ ઇન્ગોર્ટ્સ એન્ડ એલોય્સ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં સમજાવ્યા મુજબ, આ અદાલત ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ (૨) અનુસાર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે તે માટે, કાર્યવાહીના કારણનો થોડો ભાગ પણ આ અદાલતના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં ઉપાર્જિત થવો જોઈએ.ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, તે સ્પષ્ટ થશે કે ગુજરાત રાજ્યના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં કાર્યવાહીના કારણનો કોઈ ભાગ ઊભો થયો નથી અને

તેથી, તે સ્પષ્ટ થશે કે આ અદાલતને આ રિટને ધ્યાનમાં લેવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નહીં હોય.

૬.૭ હવે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા હિન્દુસ્તાન ઝિંક લિમિટેડ (એચઝેડએલ) (ઉપરોક્ત) પર આધાર રાખેલા નિર્ણય પર આવતા, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં ૧૯૯૫ (૧) એસ. સી. આર. ૧૧૭ માં નોંધાયેલા કિરણ સિંહ અને અન્યો વિરુદ્ધ ચમન પાસવાન અને અન્યોના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો. હિન્દુસ્તાન ઝિંક લિમિટેડ (એચઝેડએલ) (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયનો ફકરો નંબર ૧૭ લાભ માટે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે, ખાસ કરીને કિરણ સિંહ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત કાયદાનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે:—

“૧૭ અમારો મત છે કે તે સ્થાયી કાયદો છે કે જો અધિકારક્ષેત્રનો સહજ અભાવ હોય, તો અરજી કોઈપણ તબક્કે અને કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં પણ લઈ શકાય છે. કિરણ સિંહ અને અન્યો વિરુદ્ધ ચમન પાસવાન અને અન્યો (૧૯૫૫) ૧ એસ. સી. આર. ૧૧૭ કેસમાં આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:—

“૬ ... તે એક મૂળભૂત સિદ્ધાંત છે જે સારી રીતે સ્થાપિત છે કે અધિકારક્ષેત્ર વિના અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમનામું

રદબાતલ છે, અને જ્યારે પણ અને જ્યાં પણ તેને અમલમાં મૂકવાની અથવા તેના પર આધાર રાખવાની માંગ કરવામાં આવે ત્યારે તેની અમાન્યતા સ્થાપિત કરી શકાય છે, અમલના તબક્કે પણ અને કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં પણ. અધિકારક્ષેત્રની ખામી, પછી ભલે તે આર્થિક હોય કે પ્રાદેશિક, અથવા તે કાર્યવાહીના વિષયના સંદર્ભમાં હોય, કોઈપણ હુકમનામું પસાર કરવાની અદાલતની સત્તા પર પ્રહાર કરે છે, અને આવી ખામી પક્ષોની સંમતિથી પણ દૂર કરી શકાતી નથી. જો હવે વિચારણા હેઠળનો પ્રશ્ન માત્ર આ બાબતને સંચાલિત કરતા સામાન્ય સિદ્ધાંતોના અમલીકરણ પર નક્કી કરવામાં આવે, તો તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે મોંઘિરની જિલ્લા અદાલત બિન-ન્યાયિક હતી, અને તેનો ચુકાદો અને હુકમનામું રદબાતલ હશે. ””

૬.૮ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અન્ય બાબતોની સાથે કાયદો નક્કી કર્યો છે કે અધિકારક્ષેત્રના અભાવને લગતા મુદ્દાને કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે અને કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં પણ લઈ શકાય છે. મહત્વની વાત એ છે કે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમજાવવામાં આવ્યું છે કે અધિકારક્ષેત્ર વિના અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમનામું અમાન્ય ગણાશે અને જ્યારે પણ અને જ્યાં પણ આવા આદેશ અથવા હુકમનો અમલ કરવાની માંગ કરવામાં આવે અથવા અમલ

અને કોલેટરલ કાર્યવાહીના તબક્કે પણ તેના પર આધાર રાખવામાં આવે ત્યારે અમાન્યતાની અરજીનો આશરો લઈ શકાય છે.આ રીતે અવલોકન કર્યા પછી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત વધુમાં સમજાવે છે કે વર્તમાન કેસની જેમ પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રની ખામી, કોઈ પણ હુકમનામું પસાર કરવાની અદાલતના અધિકાર પર પ્રહાર કરે છે અને આવી ખામી પક્ષકારોની સંમતિથી પણ દૂર કરી શકાતી નથી.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિરીક્ષણોને એકંદરે વાંચીને, જ્યારે એવું જણાય છે કે કોઈ આદેશની અમાન્યતાને પડકાર તરીકે અથવા બચાવ તરીકે ઉઠાવી શકાય છે જ્યારે પણ તેને લાગુ કરવા અથવા અમલમાં મૂકવાની માંગ કરવામાં આવે છે અને કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં પણ, પરંતુ તે શરતને આધિન છે કે સંબંધિત અદાલતને આવી અરજીને ધ્યાનમાં લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર હોવો જોઈએ.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને અરજદાર દ્વારા અર્થઘટન કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી ન હતી, જેનો અર્થ એ થાય કે કોઈ આદેશને પડકાર કે જે રદબાતલ છે તે કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં ઉઠાવી શકાય છે, ભલે તે સંબંધિત અદાલતમાં તેને ધ્યાનમાં લેવા માટે અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ હોય.આ અદાલતને, એવું જણાય છે કે અરજદારની દલીલ સ્વીકારવાનો અર્થ એ થશે કે જ્યારે અરજદાર કોઈ આદેશ અથવા હુકમને કોલેટરલ કાર્યવાહીમાં આ આધાર પર પડકાર આપી શકે છે કે આદેશ અથવા હુકમનામું રદબાતલ હતું કારણ કે ત્યાં અધિકારક્ષેત્રનો સ્વાભાવિક અભાવ હતો અને આવા પડકારને કોઈપણ અદાલત સમક્ષ મૂકી શકાય છે, પછી ભલે અદાલત પાસે આવા મુદ્દાનો

નિર્ણય લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર હોય.આવા અસંગત અર્થઘટનને સ્વીકારી શકાતું નથી.

૬.૯ આમ, આ અદાલત માટે, તે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના અવલોકનો પરથી સ્પષ્ટ થશે જ્યાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત ભારપૂર્વક જણાવે છે કે અધિકારક્ષેત્રની ખામી આદેશ પસાર કરવાની અદાલતની સત્તા પર જ પ્રહાર કરે છે, તેથી, નિઃશંકપણે તેનો અર્થ એ થશે કે અધિકારક્ષેત્ર વિના અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ કોઈપણ આદેશ અથવા હુકમનામું રદબાતલ છે અને રદબાતલતાનું પાસું કોઈપણ કાર્યવાહીમાં ઉઠાવી શકાય છે, પરંતુ, આ શરતને આધિન કે જે અદાલત અરજીની સુનાવણી કરે છે, તેને ધ્યાનમાં લેવા માટે જરૂરી અધિકારક્ષેત્ર હતું.

૬.૧૦ અહીં ઉપર જણાવેલા કાયદાકીય સિદ્ધાંતો સાથે તથ્યોને સાંકળતા, તે આ અદાલતને દેખાશે કે એમએસએમઈ કાઉન્સિલ, મધ્યપ્રદેશ દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદો અમાન્ય હતો કે નહીં તે અમલની કાર્યવાહીમાં પણ ઉઠાવી શકાય કે નહીં, તેમ છતાં, આ અદાલત માટે ઉપરોક્ત કાયદાકીય મુદ્દાની તપાસ કરવા માટે તે સક્ષમ રહેશે નહીં કારણ કે આ અદાલત માટે આ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ ઊભું થયું ન હતું કે જે વર્તમાન કેસમાં અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે.

૭ અહીં ઉપર થયેલી ચર્ચા, અવલોકનો અને તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, વધુ ખાસ કરીને, કારણ કે આ અદાલતે એવું માન્યું છે કે આ અદાલત માટે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે આ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં કાર્યવાહીના કારણનો કોઈ ભાગ ઊભો થયો નથી, તેથી, કુસુમ ઇન્ગોટ્સ એન્ડ એલોયસ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના ફકરા નંબર ૬ (પર ભાર મૂક્યો છે) પર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા અનુસાર, વર્તમાન રિટ અરજી આથી ટૂંકમાં નકારી કાઢવામાં આવે છે.

(ન્યાયમુર્તિ નિખિલ એસ. કરીલ)

આ અદાલતના આ ચુકાદાની જાહેરાત પછી, વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ. આઈ. હવા વતી વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી નસરીન શેખે ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે વચગાળાનું રક્ષણ ચાલુ રાખવાની વિનંતી કરી છે.

૨૨/૦૧/૨૦૨૫ તારીખનો વચગાળાનો આદેશ સંપૂર્ણપણે વચગાળાની વ્યવસ્થા તરીકે આપવામાં આવ્યો હતો તે ધ્યાનમાં લેતા, મામલાના ગુણદોષમાં ગયા વિના અને આ અદાલતે અરજદારની ઉપરોક્ત મૂળ દલીલોને નકારી દીધી હોવાથી, વચગાળાની રાહત ચાલુ રાખવાની વિનંતી નકારી કાઢવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ નિખિલ એસ. કરીલ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*